

FYLKESTINGSPROGRAM 2023 - 2027

Sammen om framtida – store muligheter

Agder er på mange måter kontrastenes fylke. Vi har utfordringer knyttet til et lite variert arbeidsmarked og mange deltidsstillinger. Vi har også flere unge uføre enn resten av landet. Samtidig er vi en region med store muligheter innen nye grønne næringer som batteriproduksjon og havvind.

Skal vi få en posisjon som satsningsområde for havvind, batteriproduksjon og andre grønne næringer, må vi ha en helhetlig politikk. Alt henger nemlig sammen med alt. Skal de nye næringene ha tilstrekkelig med arbeidskraft, må vi ha en god videregående skole som utdanner de folkene som etterspørres. Skal vi rekruttere familier fra andre deler av landet, må vi ha arbeidsplasser til begge foreldre og gode kultur- og fritidstilbud til hele familien. Og det må bygges en god infrastruktur som gjør det mulig å bosette seg i hele fylket uten at reiseveien mellom jobb og hjem tar for lang tid.

Fylkeskommunen har ansvar for viktige innsatsfaktorer for at Agder skal utnytte mulighetene. Arbeiderpartiet har en helhetlig politikk for å løse utfordringene ved å utnytte mulighetene. Vi har en sosialdemokratisk politikk for å skape verdier som vi deler rettferdig. Vi har en politikk som tjener fellesskapet, og dermed også den enkelte.

Arbeiderpartiet har definert seks satsningsområder for de neste fire årene. Her beskriver vi disse og hvorfor disse er viktige satsninger for oss:

1. Grønn vekst og nye arbeidsplasser.

Vår region har en viktig nasjonal rolle i etableringen av den industrien som skal utvikle Norge videre i en klimavennlig retning. Vårt næringsliv har en kompetanse som er etterspurt, og vi har en geografisk plassering som er gunstig for etableringen av den nye industrien. Men vi er ikke alene om å ønske oss en ledende posisjon på dette feltet, og det er viktig med et godt samarbeid i landsdelen og en aktiv politikk for at vi skal få vår andel av satsningen. Derfor er dette en viktig satsningsområde for Arbeiderpartiet de neste årene.

En spydspiss for det grønne skiftet:

- Kompetansemiljøene og næringsklyngene må styrkes. Dette kan vi gjøre gjennom bedre tilrettelegging av virkemiddelapparatet og fylkeskommunens rolle i næringsutvikling.
- Viktige naturressurser og energiproduksjonen må være i offentlig og lokalt eierskap.
- Arbeidslivets behov for kompetanse innen grønn omstilling må bli ivarettatt.
- Agder fylkeskommunes rolle som pådriver i den regionalpolitiske havvindgruppen må utvides til å gjelde flere grønne satsinger.

Økt vekst gjennom satsing på landbruk, skogbruk og havbruk

- Naturbruksutdanningen ved Søgne videregående skole og Tvedestrand videregående skole må styrkes. Det må legges til rette for etterutdanning (voksenagronom) og sikre grunnlag for høyere landbruksutdanning for ungdom fra Agder.

- Fylkeskommunen må engasjere seg sterkere i landbruket gjennom egne tilskuddsordninger som kan øke kompetanse og rekruttering.
- Egne tilskuddsordninger til drenering.
- Ivareta et sterkt jordvern og støtteordninger for nydyrking, grøfting og jordflytting som over tid gir et nullregnskap i omdisponering av matjord.
- Øke satsingen på produksjon og foredling av lokalmat. Vi vil jobbe sammen med næringslivet i regionen for å skape et marked for lokalproduserte produkter.
- Videreutvikle samarbeidet med aktuelle aktører som er med på å skape verdikjeder i jord og skog. Dette vil gi flere arbeidsplasser og klimagevinst. I tillegg vil vi styrke tiltak som belyser karbonlagring i jord og økt bruk av lokale varer hos øvrig næringsliv i regionen.
- Sikre virkemidler som bygger opp under god agronomi, friske dyr og velferd for bonden og familiejordbruket.
- Skogen og landbruket må i større grad enn i dag brukes til å bygge lokalsamfunn, blant annet gjennom helårslige arbeidsplasser.
- Øke verdiskapingen i kystsonen, blant annet gjennom Blått kompetansesenter Sør (regionalt samarbeid mellom akademia, næringsliv og forvaltning).

2. En offensiv og aktiv arbeidslivspolitik

Et organisert arbeidsliv er en forutsetning for et organisert samfunn. Det er viktig for den sikkerhet arbeidstakere trenger både på jobb og på fritiden. Og et arbeidsliv som tar sine arbeidstakere på alvor, er en styrke for å rekruttere de folkene vi trenger for å utvikle landsdelen videre.

Et seriøst arbeidsliv:

- Innføre Norges-modellen for et seriøst arbeidsliv ved kjøp av offentlige varer og tjenester.
- Offentlige anbud må sikre ansatte å bli med til eventuell ny arbeidsgiver.
- Store anbud må splittes opp slik at det mulig for mindre, lokale bedrifter å levere tilbud på deler av anskaffelsen.
- Det må settes av ressurser til oppfølging av seriøsitetsreglene.
- Innføre læreplassgaranti gjennom forpliktende samarbeid med arbeidslivet (samfunnskontrakten).
- Øke bruken av fleksible utdanningsmodeller som kan føre frem til fag- og svennebrev.
- Elever innenfor yrkesfaglige utdanningsprogram bør tilbys læreplass før sommerferien.
- Gi økonomisk støtte til Fair Play Agders arbeid for å forebygge arbeidslivskriminalitet.
- Det må gis undervisning om den norske modellen, arbeidslivets regler og partenes roller ved våre videregående skoler.
- Styrke samarbeidet mellom arbeidsgiverorganisasjonene, arbeidstakerorganisasjonene og det offentlig (trepartssamarbeidet) i fylket og jobbe for å øke andelen fagorganiserte.

Inkludering i utdanning og arbeid:

- Gi støtte til prosjekter som Flere i arbeid, Nye mønstre, Leida, dysleksivennlige arbeidsplasser (DVA), og gjøre dem tilgjengelige i hele Agder.
- Støtte opp under prosjektet «Helt med» for å få flere med nedsatt funksjonsevne ut i jobb.
- Tilbudet om varig tilrettelagt arbeidsplass i det ordinære arbeidsliv (VTO-plasser) må bli behovsstyrt, ikke budsjettstyrt.

- Tilby sommerjobb til ungdom, gjerne til vedlikehold/forefallende arbeid ved de videregående skolene eller andre formålstjenlige aktiviteter.
- Jobbe for å etablere et kompetansesenter mot mobbing ved UiA som skal veilede og sikre lik behandling i saker om mobbing, uavhengig av hvilken kommune en bor i.
- Bruke eierskapet i arbeidsmarkedsbedriftene mer aktivt for å utvikle bedriftene ut fra formålet om å skape attføringsplasser og plasser for dem som trenger varig tilrettelagt arbeid.
- Satse på sertifiseringsordningen «Likestilt arbeidsliv».

Agder fylkeskommune som arbeidsgiver

- Fylkeskommunen skal ha flest mulig av sine tjenester i egen regi.
- Fylkeskommunen må bidra med prosjektmidler slik at flere kommuner gjennomfører heltidsprosjekter.
- Stillinger som utlyses i fylkeskommunen, skal som hovedregel være 100 %.
- Fylkeskommunen skal ha minst 150 lærlinger i egen organisasjon.
- Fylkeskommunen skal legge til rette for at en får gode veiledere for lærlinger/studenter.
- Det skal utarbeides ny seniorpolitikk for Agder fylkeskommune.

3. Utdanning som gir en god start på voksenlivet.

Utdanning er selve grunnfjellet i et velfungerende samfunn. Derfor er dette et viktig satsningsområde for Arbeiderpartiet. Å gi ungdom en videregående utdanning er å gi de grunnlaget for en jobb eller videre studier. En god videregående skole tilbyr den utdanning landsdelen trenger for å utvikle seg videre, og en god videregående skole er et sted ungdom motiveres og trives.

Utdanning og livslang læring der folk bor er viktig for å sikre at folk over hele Agder kan få tilbud om utdanning og kompetansepåfyll. Alle våre 25 kommuner og næringsliv skal ha tilgang til kompetent arbeidskraft.

Like muligheter for alle

- Agder har nest flest privatskoler i landet, vi sier nei til nye privatskoler.
- Agder skal fortsatt ha en geografisk inntaksordning slik at elever i hele fylket kan få videregående utdanning i nærheten av sitt bosted.
- Alle videregående skoler i vårt fylke skal bli FN-skoler slik at elevene får mer kunnskap om FNs bærekraftsmål og internasjonale saker.
- Sikre et godt tilbud gjennom bemanning, aktiviteter og god bygningsmessig stand ved internatene tilknyttet våre videregående skoler.
- Gi det partssammensatte Yrkesopplæringsnemnda innstillingsrett når skole- og tilbudsstruktur skal vedtas.
- Det må lages en opptrappingsplan for utstyr i den videregående skolen sammen med arbeidslivet.
- Innføre pilotprosjekt med leksefri skole.
- Videreutvikle ordningen med gratis skolefrokost, og gradvis innføre gratis lunsj for alle.

- Sikre at elevene får en god overgang fra grunnskole til videregående skole gjennom fylkeskommunens samarbeidsavtaler med kommunene.
- Satse mer på forebyggende tiltak innen psykisk helse ved større fokus på livsmestring og undervisning fra helsesykepleier.
- Sikre at elevene har tilgang på helsesykepleier ved å følge helsedirektoratets anbefalte bemanningsnorm i samarbeid med kommunene.
- Videreutvikle den digitale skolehelsetjenesten slik at elever kan få svar på sine helserelaterte spørsmål.
- Sikre at elever som har behov for tett oppfølging gjennomfører videregående skole ved hjelp av tiltak som for eksempel Jobbskolen, Lindesneslosen og Venneslabroa, og sørge for at slike tiltak er tilgjengelige i hele Agder.
- Gi lærere kompetanseheving gjennom å satse på etter- og videreutdanning.
- Sikre forutsigbarhet og langsiktig tilbud for elevene ved de videregående skolene.
- Sikre en tettere oppfølging av lærlinger gjennom samarbeid med arbeidsmarkedsbedrifter som støtte der skolene har behov for det. Formålet er å forberede eleven på arbeidslivet.
- Prioritere faget yrkesfaglig fordypning slik at eleven får god oppfølging i møte med arbeidslivet.
- Styrke laget rundt eleven ved bla bruk av miljøarbeidere og helsesykepleier.
- Fortsatt satsning på «Ungt entreprenørskap».

Livslang læring

- Støtte opprettelsen av kompetanseforum som skal utarbeide strategi for bedre balanse mellom tilbud og etterspørsel i det regionale arbeidsmarkedet.
- Styrke Fagskolens tilbud og utstyr, bla innenfor velferdsteknologi, slik at de kan ivareta regionens behov for høyere yrkesfaglig utdanning.
- Legge til rette for desentralisert yrkesfaglig og høyere utdanning i hele Agder gjennom styrket samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og ved bruk av nettbaserte og desentraliserte samlinger.
- Styrke karrieresentrenes arbeid slik at flere voksne får tilbud om videregående utdanning.
- Fylkeskommunen skal ta et større ansvar for at de innsatte i fengslene får en relevant utdanning – tilbake til samfunnet.
- Arbeide for at Agder får sin rettmessige del av de offentlige forskningsmidlene (FOU-midler).

4. Ta hele Agder i bruk

Det er viktig for Arbeiderpartiet at det skal være mulig å bo og jobbe i hele fylket. For å få til dette må vi ha gode veier som knytter fylket sammen. Det må være gode fritidstilbud for hele familien, nærhet til videregående skole og et variert arbeidsmarked. Dette skjer ikke av seg selv, men krever politisk vilje og en helhetlig politikk.

- Universell utforming skal være et viktig prinsipp når det gjelder by- og tettsteds- og distriktsutvikling. Dette skal også gjelde egen gammel og ny bygningsmasse.
- Jobbe for at jakt- og fiskerettigheter via Statskog må gå mer tilbake til kommunens innbyggere.
- Øke bevilgningen til de regionale næringsfondene.

- Konesjonskraftmidlene skal brukes til tiltak og prosjekter som bidrar til utvikling av arbeidsplasser i hele fylket med spesielt fokus på distriktene. Bruken av konesjonskraftmidlene skal synliggjøres i budsjettet og rapporteres på i regnskap.

Agder som helårsdestinasjon:

- Legge bedre til rette for turisme gjennom hele året – også utenom de mest attraktive sesongene – for å sikre grunnlaget for flere helårige arbeidsplasser innen næringen.
- Videreutvikle reiselivs- og opplevelsesindustrien. Dette kan gjøres ved å stimulere til felles produktutvikling og nye, sammenhengende verdikjeder.
- Legge til rette for å bruke kulturminner som en del av opplevelsesindustrien og utvikle eget program for bruk av kulturminner i næringssammenheng.
- Vurdere å innføre en ny festivalstøtteordning som sikrer forutsigbarhet for festivalene
- Vurdere opprettelse av regionale kulturfond som vil kunne bidra til å styrke regionens mangfoldige kulturarenaer.
- Agders museer bør få status som landsdelsmuseum.
- Styrke museene med vekt på formidling og faglig utvikling.
- Ta vare på kystkulturen og kystlandskapet langs kysten.
- Styrke Visit Sørlandet, næringsklyngen for reiseliv-, kultur- og opplevelser på Agder.

Særlige satsninger i regionene:

Komiteen ber kommunepartiene peke på fem satsningsområder fra programmet (eller nye punkter) i sin region.

5. Agder, et raust, likestilt og inkluderende samfunn for alle

Hvis vi ikke bestemmer oss for å gjøre noe for å bli et rausere, mer likestilt og inkluderende fylke, så skjer det heller ikke noe utvikling. Dette handler om holdninger, og holdninger endres kun gjennom et bevisst og målrettet arbeid på mange felt.

En satsing på folkehelse:

- De videregående skolene skal ha tilgang til uteområder som fremmer aktivitet og fellesskap.
- Beholde alle de fylkeskommunale tannklinikkene i Agder gjennom å satse på rekruttering og tilbud også til voksne betalende pasienter ved disse klinikkene.
- Sørge for at de fylkeskommunale tannklinikkene har kapasitet til å behandle de gruppene som regjeringen gir rabatterte tannhelsetilbud som et ledd i å likestille tannhelse med øvrige helsetjenester.
- Sikre en fylkeskommunal tannlegevakt slik at innbyggere i hele Agder med akutte tannproblemer har tilgang på akutthjelp når de trenger det.
- Innføre en folkehelsesatsing inspirert av ABC metoden og Islandsmodellen hvor man sammen utvikler gode forebyggende tiltak for å bedre levekårene for befolkningen. Islandsmodellen har fokus på samarbeid mellom frivillighet, hjem og det offentlige, mens ABC-metoden retter seg mot hele befolkningen for å gi alle mulighet til å være aktive,

1 pleie relasjoner til andre mennesker og engasjere seg i meningsfulle aktiviteter. Dette
2 mener vi er vesentlig for å utvikle en god folkehelse og gode levekår.
3 - At alle tre sykehusene i Agder skal bestå og videreutvikles. Arendal og Kristiansand
4 videreutvikles som store akutt sykehus Flekkefjord som et sykehus med akuttfunksjoner.
5 Det må skapes en forutsigbar oppgavefordeling mellom sykehusene som skaper
6 motivasjon på alle tre lokasjoner.

7 8 **Demokratibygging:**

- 9 - Videreutvikle Arkivet freds og menneskerettighetssenter.
- 10 - Aktiv bruk av ungdomsråd.
- 11 - Agder fylkeskommune som en FN-fylkeskommune.

12 13 **Alle skal med**

- 14 - Innføre et kulturkort for ungdom som gir gratis eller rabattert tilgang på kulturopplevelser
15 til ungdom mellom 14 og 19 år.
- 16 - Bevare viktige institusjoner som Ungdommens Kulturmønstring (UKM), den kulturelle
17 skolesekken og den kulturelle spaserstokken.
- 18 - Utvikle Agder til et festivalfylke gjennom tett samarbeid mellom frivilligheten, næringslivet
19 og fylkeskommunen, samt gjennomføre egne tiltak fra fylkeskommunen som sikrer
20 nødvendig forutsigbarhet for festivalene.
- 21 - Sikre brukermedvirkning i fylkeskommunale prosesser.
- 22 - Øke pengestøtten til folkehelse tiltak i regi av friluftsråd og frivillige organisasjoner.
23 Universell utforming er et viktig prinsipp i dette arbeidet.
- 24 - Støtte kompetansehevende og inkluderende tiltak i regi av frivillige organisasjoner. Bl.a
25 kurs for ledere og trenere.
- 26 - Etablere en kunstnerresidensordning i Agder i samarbeid med kommunene.
- 27 - Fylkeskommunen skal være en støtte for kulturutvikling og kulturminnebevaring i
28 kommunene.
- 29 - Frivillige organisasjoner skal gis tilgang på fylkeskommunale lokaler, samt gi gratis leie til
30 barne- og ungdomsorganisasjoner.
- 31 - Legge til grunn akustiske kvalitetskriterier ved nyinvesteringer og utbedringer av alle
32 musikkøvingssrom i fylkeskommunalt eie.
- 33 - Spille på lag med frivilligheten, idretten og kulturlivet med enkle søknadsprosesser og
34 treffsikre ordninger.
- 35 - Melde fylkeskommunen inn som medlem i norsk kulturskoleråd og utvikle et regionalt
36 fordypningstilbud til kulturskoleelevene i samarbeid med de kommunale kulturskolene.
- 37 - Styrke likestillingsarbeidet i regionen, og legge til rette for at Senter for likestilling ved UiA
38 kan videreutvikles.
- 39 - En større andel av støtten til idrett og kultur må til arrangementer som vektlegger
40 inkludering av mennesker med ulike funksjonsnivå.
- 41 - Styrke den immaterielle Unesco-statusen innenfor setesdalskulturen og klinkbåtbygging.

6. Agder, en kompakt og sømløs region

Klimaendringene er en global utfordring som kun løses hvis vi alle bidrar. Gjennom fylkeskommunens ansvar for kollektivtransport, og som eier av store offentlige bygg, har vi en mulighet til å bidra med konkrete virkemidler som reduserer utslipp og forbruk av strøm. Med ansvar for videregående opplæring kan fylkeskommunen sørge for at klima blir et yrkesvalg i skolen og utdanne arbeidskraft landsdelen trenger for å være fremtidsrettet og klar for nye klimavennlige næringer.

Klima på alvor

- Vi vil at Agder skal være en foregangsregion for reduksjon av klimagassutslipp med minst 55 prosent gjennom elektrifisering av hele transportsektoren.
- Sentralt for vår næringsutvikling er en satsing på utbedring av strømmettet i fylke, økt tilrettelegging for elektrifisering av havnene og tilrettelegging for energilagring.
- Natur- og landbruksområder må ivaretas for fremtidige generasjoner, og være en del av regionens ressursgrunnlag og identitet.
- Strandsonen langs sjø og vassdrag må skjermes mot utbygging, og vannforekomstene i regionen må sikres god kvalitet.
- Klimabudsjett- og regnskap og arealbudsjett- og regnskap er viktige verktøy for Agder fylke i arbeid med klima og miljø-spørsmål.
- Vekte klima- og miljøhensyn med minimum 30 % i offentlig anskaffelser og høyere der det er relevant.
- Styrke arbeidet for sirkulær økonomi ved blant annet å stille strengere krav til gjenbruk i offentlige byggeprosesser og innkjøp, f.eks rehabilitere eksisterende bygg fremfor å bygge nytt og gjenbruke møbler og interiør.
- Nybygg bygges som plusshus.
- Investere i solceller og lokal energiproduksjon der det er mulig, blant annet legge solcellepanel på alle våre fylkeskommunale bygg.
- Etablering av næringsklynge for utslippsfri båtliv.
- Støtte kalking av aktuelle vann og vassdrag.
- Støtte tiltak for å utrydde uønskede arter, som f.eks stillehavsøsters og krypsiv.
-

Veien til et grønnere samfunn:

- Jernbanen er en viktig del av det samlede kollektivtilbudet i regionen. Det må derfor fortsatt jobbes for en sammenkoblingen av jernbane (vestfoldbanen) + antall stopp.
- Vi vil jobbe for at sammenkobling av vestfoldbanen og sørlandsbanen (genistrekken) kommer inn i nasjonal transportplan (NTP) igjen.
- Utvide ordningen med tilbringertjenesten AKT-svipp til flere brukere og i flere kommuner, samt gå i dialog med kommuner om tilskudd til egen tilbringertjeneste.
- Frekvensen på bussavganger bør økes i og mellom de største byene Kristiansand, Arendal, Grimstad og Mandal.
- Sommerruter i distriktene bør utredes.
- Arbeiderpartiet vil sette en midlertidig makspris på 300 kr for et månedskort for unge i hele fylket.
- Styrke og innføre lik ordning for transporttjenesten for funksjonshemmede (TT-tjenesten) i hele Agder.
- Arbeide for at fylkeskommunen blir sertifisert som «Sykkelvennlig arbeidsplass».

- 1 - jobbe for at det etableres et sammenhengende sykkelveinett i byene. Dette skal så langt
- 2 det er mulig gi fysisk adskillelse fra andre trafikantgrupper, slik at et mangfold av syklist
- 3 i alle aldre opplever trygghet, god fremkommelighet og trafiksikkerhet.
- 4 - Fullføre utbygging av planlagte veiprosjekter som E18 (Dørdal- Tvedestrand og Arendal-
- 5 Grimstad), og E39 (Mandal vest – Flekkefjord) med 4 felt, samt Rv 41, Rv 9 og Fv 42
- 6 - Det skal prioriteres gang- og sykkelveier innen 4 km fra alle skoler.
- 7 - Tilrettelegge for flere pendlerparkeringsplasser til både sykler og biler ved innfartsårene
- 8 til alle byer og tettsteder på Agder.
- 9 - Øke satsningen på nullutslipps kollektivtransport.
- 10 - Begrense etableringen av bomstasjoner slik at bomavgifter ikke blir en usolidarisk
- 11 belastning for familier og arbeidstakere.
- 12 - Bidra til flere ladepunkter for el-bil der hvor private aktører ikke etablerer stasjoner
- 13 - At fylkeskommunen skal være en pådriver for at det bygges ut bredbånd i hele Agder,
- 14 blant annet gjennom at det etableres egen tilskuddsordning for kommunene.
- 15 - At det bygges flere venteskur ved bussholdeplasser.